

KEDVENC NAPRENDSZEREM

– pályázat tanulók részére

A dorogi Zsigmondy Vilmos Gimnázium és Szakközépiskola, valamint a Magyar Csillagászati Egyesület pályázatot hirdet általános és középiskolai tanulók részére. A pályázaton határon túli magyar iskolások is részt vehetnek.

Néhány éve még csak találgattuk, hogy léteznek-e bolygók más csillagok körül. Mára – a csillagászati műszerek és az adatfeldolgozás fejlődésének köszönhetően – közel kétszáz naprendszerrel van tudomásunk. Sőt, ma már az amatőr csillagászok eszközeivel is lehetőség nyílik távoli csillagok bolygóinak észlelésére. Ezek a megfigyelések viszont csupán a legnagyobb planéták létét tudják kimutatni, kinézetükről semmit sem tudunk. A kisebb bolygók továbbra is láthatatlanok maradnak számunkra. A távoli naprendszerek összetétele tehát talány marad, e tekintetben pusztán a fantáziánkra hagyatkozhatunk.

Itt kezdődik a feladat: a pályázók válasszanak ki egy csillagot, és mutassák be, milyennek képzelik a körülötte keringő bolygórendszert! Mekkora az egyes bolygók, és hol keringenek? Milyen a felszínük (ha van nekik olyan),

milyen az ottani időjárás? Egyének vagy legfeljebb 3 tagú csapatok jelentkezését várjuk. A pályamű rajzokat (festmény, metszet, számítógépes grafika stb.) és szöveges ismertetést is tartalmazzon! A pályaműveket legfeljebb A0 méretű (1189×841 mm) kartonlapra ragasztva, vagy elektronikusan PDF vagy RTF formátumban kérjük beküldeni 2007. február 23-ig a dorogi Zsigmondy Vilmos Gimnázium és Informatikai Szakközépiskola címére.

A díjazottak jutalma nyári csillagászati táborozás, tanulmányi kirándulás, csillagászati eszközök, könyvek. A legjobb munkákból 2007 tavaszán kiállítás rendezünk a Budapesti Planetáriumban.

Támogatóink: *National Geographic magazin*, *TIT Budapesti Planetárium*, *Hegyháti Csillagvizsgáló Alapítvány*, *Astrotech Kft.*

Részletek az alábbi címen olvashatók: http://www.mcse.hu/egyesuleti_hirek/20061106_palyazat_2.html

További információk: *Nyerges Gyula*, tel.: (30) 382-9463, e-mail: jsa@mcse.hu

HÍREK – ESEMÉNYEK

AZ AKADÉMIAI ÉLET HÍREI

Díjak, kitüntetések

A Magyar Tudományos Akadémia elnökének előterjesztésére október 23-a, az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából a Magyar Köztársaság elnöke kitüntetésekkel adományozott.

BELEZNAY FERENC a *Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje* kitüntetésben részesült. Az MTA Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet igazgatóhelyettese több évtizedes, nemzetközileg kiemelkedő kutatási, oktatási tevékenysége, az alap kutatási eredmények innovatív gyakorlati alkalmazása és a félvezető kutatás társadalmi rangjának előmozdítása elismerésékként vehette át a díjat.

SZÖRÉNYI TAMÁS a *Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt* kitüntetést kapta. Az MTA Lézerfizikai Tanszéki Kutatócsoport tudományos főmunkatársa a lézer–anyag kölcsönhatásokkal kapcsolatos kutatás hazai megteremtésében és oktatásában végzett több évtizedes, rendkívül magas színvonalú tevékenysége, nemzetközileg elismert kutatási eredményei, a PhD képzés és diákkörös hallgatók irányításában végzett kiemelkedő munkája elismerésékként, 60. születésnapja alkalmából részesült a díjban.

Wigner Jenő-díj

A Paksi Atomerőmű Részvénytársaság és a Wigner Jenő-díj kuratóriuma a *Wigner Jenő-díjat* VERES ÁRPÁD-nak, a fizikai tudomány doktorának, az MTA Izotópkutató Intézete nyugdíjas tudományos tanácsadójának adományozta a hazai nukleáris kutatás és technika bevezetése, terjesztése és biztonsága terén végzett munkásságáért és a magfotoeffektus kutatásában elért kiemelkedő tudományos eredményeiért. A díjat *Horváth Zalán* akadémikus, a Wigner Jenő-díj kuratóriumának elnöke és Molnár Károly, a műszaki tudomány doktora, a Paksi Atomerőmű Zrt. igazgatóságának elnöke adta át.

Simonyi Károly-díj

A Simonyi Károly-díj szakkuratóriuma *Simonyi Károly fizikai díjat* adományozott FARKAS GYÖZŐ-nek, az MTA doktorának, az MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézete tudományos tanácsadójának a lézerfény és anyag kölcsönhatása terén elért úttörő jelentőségű eredményeiért, az extrém rövid lézerimpulzusok létrehozásá-

ban játszott döntő szerepéért és új lézeres kísérleti módszerek kidolgozásáért.

A szakkuratórium *Simonyi Károly mérnöki díjat* adományozott STÉPÁN GÁBOR-nak, az MTA levelező tagjának, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárának a nemlineáris dinamika területén elért, a gépészmérnöki gyakorlatban alkalmazott és kiemelkedő nemzetközi visszhangot kiváltó eredményeiért.

A díjakat *Keszthelyi Lajos* akadémikus, a Simonyi Károly-díj szakkuratóriumának elnöke adta át.

Pedagógus kutatói pályadíj 2006

A Magyar Tudományos Akadémia főtitkára középiskolai pedagógusi munkája mellett elért érdemes tudományos eredményeiért *Pedagógus Kutatói Pályadíj*ban részesítette természettudományok területén:

JAROSIEVITZ BEÁTA-t, az Ady Endre Fővárosi Gyakorló Kollégium számítástechnika szakos tanárát *Az informatika, multimédia lehetőségei az oktatásban* című pályamunkájáért;

LUDÁNYI LAJOS-t, a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium és Szakiskola kémia–fizika szakos tanárát *Az atomfogalom taníthatóságának vizsgálata a fenomenografológia és a tudástér elmélet segítségével* című pályamunkájáért;

VARGA ISTVÁN-t, a Békéscsabai Szent-Györgyi Albert Gimnázium Szakközépiskola és Kollégium matematika–fizika szakos tanárát *Folyadékok a környezetben* című pályamunkájáért;

ZSÚDEL LÁSZLÓ-t, a Miskolci Földes Ferenc Gimnázium matematika–fizika szakos tanárát *Biofizika* című tanönyvéért.

A díjakat *Meskó Attila*, az MTA főtitkára adta át 2006. december 13-án az MTA Tudósklubjában.

Gratulálunk a kitüntetetteknek!

HÍREK ITTHONRÓL

Budapesti Szkeptikus Konferencia 2007

Babonák, misztikus tanok minden időben voltak, de a tudomány eredményeit félremagyarázó, azokat alantas célokra felhasználó áltudomány a 20. század gyermeke, amely a média segítségével vált nagyhatású közellenséggé. Ellene a küzdelmet az oktatásnak – köz- és felsőoktatásnak – és a tudománynépszerűsítésnek kell vállalnia.

A gyerek az iskolában megtanulja a tudnivalókat, mire érett lesz tud mindent, amire szüksége lehet az életben. Aki tovább tanul, az a felsőoktatásban már kifejezetten tudományos ismeretekhez juthat. Kérdés ezek után az, hogy hogyan élnek meg a kurzuslók, sarlatánok, szemfényvesztők. Pedig nagyon jól megélik, holott ők is csak olyan iskolákba jártak, mint mi, akiket rendszeresen rászednek. Hogy lehet ez?

– A tudomány olyan bonyolult, hogy képtelenség legalább a nélkülözhetetlen lényegét továbbadni?

– A köz- és felsőoktatás nem képes ellátni feladatát?

– A média folyamatos agymosása a tudományos gondolkodás igényét is kiöli belőlünk?

– Az irracionális elem mindig is uralkodó volt ismereteinkben, csak ezt eddig bölcsen magától értetődőnek tekintettük?

Tudomány és áltudomány kikerülhetetlen kérdéseit ezúttal az oktatás folyamatában vizsgáljuk. Az iskola és egyetem mellett a tudomány és a média, sőt, a művészetek szerepét is elemezni próbáljuk a világról szerzett tudásunk kialakításában. Fontos kérdés, hogy van-e söpörögetni valónk a saját portánk előtt is? Egyetemek, oktatási intézmények falai között találkozhatunk-e áltudományokkal?

A fentiek jegyében született meg három éve a BME Fizikai Intézetének falai között a Budapesti Szkeptikus Konferencia, elsősorban az egyetemi hallgatóságot te-

kintve célközönségnek, de szívesen látunk minden érdeklődőt. A műegyetemi skeptikus találkozók sorában a 2007-es lesz a negyedik. Konferenciánkat hagyományosan minden évben február utolsó szombatján rendezzük meg, ezúttal 2007. február 24-én a BME Fizikai Intézet F29-es tantermében.

HELYREIGAZÍTÁS

Folyóiratunk idei 11. számában, *Földes István: Részecskegyorsítás lézerplazmában* című írásában, a 367. oldalon a nyomtatásból sajnálatosan eltűnt két képlet. Az értelemzavaró hibáért elnézést kér a szerzőtől és az olvasóktól a műszaki szerkesztő. A szóban forgó rész helyesen a következő:

Az intenzitásnak elég nagyoknak kell lennie ahhoz, hogy létrejöhessen a plazmahullám hullámtörése már az első oszcilláció után. Az ehhez szükséges térerősséget az

$$\frac{E_{wb}}{E_0} = \sqrt{2(\gamma_p - 1)}$$

kifejezés adja meg, ahol

$$\gamma_p = \sqrt{1 - \frac{v_g^2}{c^2}} = \frac{\omega_0}{\omega_p}$$

Ebben az esetben a plazmahullám frontja görbült, először a tengely mentén törik, mégpedig korábban, mint a síkhullám.